

- дослідження – 2016: зб. наук. праць / відп. ред. д-р юрид. наук, проф. О.В. Козаченко. – Миколаїв: Іліон, 2016. – С. 74–78.
9. Конституція України: затверджена Законом України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР (із змін, внесеними згідно із Законами України від: 8 грудня 2004 р. № 2222-IV; 1 лютого 2011 р. № 2952-VI; 19 вересня 2013 р. № 586-VII; 21 лютого 2014 р. № 742-VII; 2 червня 2016 р. № 1401-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141; 2005. – № 2. – Ст. 44; 2011. – № 10. – Ст. 68; 2014. – № 11. – Ст. 142; 2014. – № 11. – Ст. 143; 2016. – № 28. – Ст. 532.
 10. Лігачова Н. Відлуння несвободи / Н. Лігачова // День. – 2001. – 17 січня. – № 9. – С. 1.
 11. Марущак А. Якими є ознаки цензури і чи передбачена сьогодні відповідальність за такі діяння? Правовий аналіз [Електронний ресурс] / А. Марущак // Телекритика – Режим доступу: <http://ru.telekritika.ua/yuridichna-consultaciya/2008-05-07/38232>.
 12. Павликівський В. І. Правова регламентація та кримінально-правове забезпечення свободи слова та діяльності журналістів в мережі Інтернет / В. І. Павликівський // Порівняльно-аналітичне право. – 2015. – № 2. – С. 204–207.
 13. Проект закону «Про державно-правові гарантії захисту професійної діяльності журналістів» від 16 травня 2008 р. № 2508 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=32518.
 14. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань забезпечення та безперешкодної реалізації права людини на свободу слова: Закон України від 3 квітня 2003 р. № 676-IV // Відомості Верховної Ради. – 2003. – № 28. – Ст. 214.
 15. Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 р. № 2657-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650.
 16. Савчин М. В. Конституційне право України: підручник / відп. ред. проф., д.ю.н. М. О. Баймуратов. – К.: Правова єдність, 2009. – 1008 с.
 17. Стратегія розвитку законодавства України з питань свободи слова та діяльності ЗМІ відповідно до європейських стандартів: Схвалено на засіданні Комітету Верховної Ради України з питань свободи слова та інформаційної політики 27.01.2016 р. – 27 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://komsvobslova.rada.gov.ua/komsvobslova/control/>.
 18. Федорів Т. В. Телевізійні новини в політичній комунікації України: жанрова типологія, технологія виробництва, взаємодія з аудиторією: дис. ... кандидата філол. наук: 10.01.08 / Т. В. Федорів; Київський Національний університет імені Тараса Шевченка. – К., 2004. – 256 с.

УДК 340.12

СИДОРЕНКО Олена
СНЕГОВИЙ Владислав

АНТРОПОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД В ЗАКРІПЛЕННІ ПРАВ ЛЮДИНИ

Протягом багатьох років у світовій та вітчизняній юридичній науці можна простежити інтерес до антропологічної проблематики права. Виходячи з ідей юриспруденції, ці питання торкаються сенсу та цінності права для людини, місця людини в правовій діяльності, пізнання нею цієї реальності, співвідношення політичних та юридичних ідеалів, формування таких цінностей, як свобода, рівність та права людини. Спроби

дати відповідь на дані питання в світовій та вітчизняній юридичній антропології неминуче призводять до пошуку нових підходів до права, його пізнання та розуміння.

Права людини є сьогодні однією з головних тем не тільки в гуманітарній сфері, а й в повсякденній державно-правовій реальності. Ця обставина має глибокий філософський і світоглядний сенс, але теорія прав людини потребує адекватного науково-теоретичного обґрунтування.

Значну роль в розвитку уявлень про права людини завжди відігравала модель людини, яка складалась на тому чи іншому історичному етапі розвитку.

Значення прав людини як найважливішого легітимізаційного принципу сучасного правопорядку вимагає більш глибокого дослідження та філософсько-антропологічного обґрунтування. Адже необхідно розглянути їх з позиції невід'ємних природних прав людини і як умову людських дій.

Антропологія в праві має безпосереднє відношення до з'ясування того, що таке права людини. Вона включає в себе три основні моменти: 1) опис феномена прав людини як такого (аналітична задача); 2) з'ясування статусу прав людини (легітимізаційна задача); 3) обґрунтування ідеї прав людини (нормативна задача).

XX століття стало періодом, коли права людини стали визнаватися найвищою соціальною цінністю: вони стали критерієм виміру складних, що відбуваються донині процесів (наприклад, процес глобалізації права).

З моменту закріплення міжнародно-правових гарантій прав людини в Загальній декларації прав людини 1948 року, Європейській концепції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Міжнародному пакті про громадянські і політичні права 1966 року, Заключному акті Наради з безпеки і у Європі 1975 року, Конвенції СНД про права та основні свободи людини 1995 року і в інших міжнародно-правових актах громадянин будь-якої з існуючих держав, вичерпавши всі можливі способи захисту, що надаються національним правом, може звернутися до міжнародних, наддержавних органів захисту, в тому числі не виключається можливість звернутися з позовом проти своєї держави.

Так, відповідно до статті 3 Конституції України, людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Виходячи з вище сказаного, правовий статус людини виходить за рамки національного законодавства, має інтернаціональний глобальний вимір. Держава ж, визнаючи і гарантуючи права і свободи громадян, встановлює зв'язок з людиною, так як право виконує роль засобу, за допомогою якого людина самореалізується в громадянському суспільстві з урахуванням гармонійного співвідношення приватного і публічного інтересу.

Початковою антропологічною думкою, яка обґрунтовувала права людини є ідея Арістотеля про те, що людина виступає як політична істота. Це означає, що вона живучи спільно з іншими людьми, не зливається з ними, а існує автономно. Таке положення людини в співтоваристві людей зумовлює можливість подвійного прояву соціальності «як позитивної соціальної істоти», що допомагає іншим людям та доповнює їх, з якої походить необхідність прав людини [1, с. 128].

Проблема першооснов прав людини є досить актуальним та непростим питанням. На сучасному етапі існує дві концепції таких першооснов: одна з них, у своїй основі має природно-правову традицію, відповідно до якої, природа людини є основою її прав, тому державний розвиток права лежить поза джерела прав людини. Природно-правова доктрина, ставить права людини вище держави, протистоїть тоталітарним домаганням з боку держави.

Суть іншого підходу зводиться до традицій юридичного позитивізму та підкреслення такої характеристики права як встановленості та гарантованості державою, оскільки саме особливістю даної точки зору є систематизація чинного права, а джерелом останнього та прав людини визнається держава, яка забезпечує своїх громадян правами, стоїть вище суспільства і формує загальнообов'язкові закони.

Слід зазначити, що на сучасному етапі фундаментальна філософсько-правова розробка прав людини та їх гарантій, а також конституційна практика пом'якшили значною мірою протистояння вище перелічених підходів до проблеми прав людини. Основним завданням конституційної практики є зменшення ролі імперативних приписів та надання переваги – диспозитивним на основі конституційного закріплення прав людини. Закріплення природних прав людини, є позитивною тенденцією, яка знімає протистояння цих доктрин, а також унеможливорює незахищеність прав людини поза державним закріпленням.

Відомий вчений-юрист А. Х. Саїдов зауважує, що все зростаюче значення антропологічного підходу обумовлено цілим рядом об'єктивних передумов: по-перше, збільшується значенням гуманізації правознавства; по-друге, буття людини в сфері права та утвердження свободи людини, породжує свободу виникнення правових культур, в сучасних правових системах, національних, етнічних, релігійних та культурних спільнотах; по-третє, розвитком інституційних елементів правової держави та громадянського суспільства; по-четверте, зростаючою роллю держав, що розвиваються і традиційних правових систем, яка характеризується багатьма подібними рисами і тенденціями; по-п'яте, розширенням економічних і культурних, науково-технічних і правових зв'язків між державами [2, с. 65].

Виходячи з вищесказаного сучасна теорія прав та свобод людини базується на трьох основних положеннях:

- 1) кожна людина вільна з моменту народження, і жоден не має права відчужувати їх власні права. Забезпечення і охорона цих прав – головне завдання держави;
- 2) свобода полягає в можливості робити все, що не завдає збитку іншим та загальному благу. Саме тому свобода людини не може бути абсолютною, вона обмежується правами та свободами інших людей, принципами моралі, інтересами загального правопорядку;
- 3) лише закон встановлює межі свободи, який і являється мірою свободи. Все, що не заборонено, те дозволено. Закріплення прав потрібно для того, щоб допомогти людині усвідомлювати свої можливості. Обмеження прав можливе лише на підставі закону, який забезпечує загальний правопорядок в демократичному суспільстві [3, с. 218].

Сьогодні кожна людина усвідомлює свої права як особливу цінність. Сучасна теорія прав людини, стає все більш змістовнішою і в силу цього являє собою засіб закріплення цих прав. Обумовлено це в значній мірі саме антропологічними знаннями, які продовжують збагачувати та розвивати теорію прав людини.

Отже, права людини визначаються її природою. Антропологія права як наука представляє собою фундамент теорії природного права, яка в свою чергу, є основою теорії прав людини. Антропологічний підхід може бути корисний для подолання етноцентристського погляду на соціальний розвиток людини і суспільства. Використання даного підходу є обов'язковою підставою для усунення протиріч між цивілізаціями, правовими системами, державами і людьми, які є представниками різних правових культур. Розвиток антропологічних знань є надзвичайно цінними для механізму дії права, на сучасному етапі, адже саме антропологія виступає певним фундаментом, становить собою ядро раціоналізації та ідеологізації культури. Юридична антропологія є продуктом діяльності людини, оскільки надає можливість вивчити певні суспільні процеси і впливати на них, а також використовувати її потенціал у формуванні правової реальності [4, с. 312].

Таким чином, людина інтегрується в предметне поле юридичної науки і практики. Збільшуються межі антропологічних досліджень. Міжнародне право стало повноцінним об'єктом антропології права. Раніше сфера досліджень базувалася виключно в межах матеріалів національних правових систем. Тобто вищезазначені тенденції розвитку антропології права слугують підвищенню рівня юридичної науки, сприяють формуванню оптимальних напрямків, засобів та способів вирішення складних питань правового регулювання [5, с. 115]. Отже, головною заслугою правової антропології є прагнення зрозуміти сутність людини, її якості з точки зору основ людського існування, створення інтегративної концепції буття людини у правовому полі, тому що право та людина – це пов'я-

зані явища. Таким чином, антропологічний підхід до прав людини надає можливість визначити права саме як людські якості, такі як свобода, рівність, відповідальність, суб'єктність.

Література:

1. Максимов С. І. Методологічні засади правової антропології / Методологічні проблеми правової науки: мат. міжн. наук. конф., Харків, 2002 р. – Харків: Право, 2003. – С. 126 – 128.
2. Саидов А. Х. О предмете антропологии права / А. Х. Саидов // Государство и право. – 2004. – № 32. – С. 63-69
3. Бессонова М., Бірюков О. Основи демократії / М. Бессонова, О. Бірюков – К.: вид-во Ай Бі, 2002. – 648 с.
4. Завальнюк В. В. Роль юридичної антропології у сучасному правовому розвитку / В. В. Завальнюк // Актуальні проблеми держави і права. – 2013. – С. 309–312.
5. Пуховська А. С. Права людини в контексті правової антропології / А. С. Пуховська // Теорія та історія держави і права. – 2014. – С. 109–115.

УДК 342.95

ТКАЛЯ Олена

СУСПІЛЬНА ШКІДЛИВІСТЬ ЯК ОЗНАКА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

В сучасних умовах невідкладною потребою постає реформа законодавства про адміністративні правопорушення, що не можливо без існування чіткої загальноприйнятої термінологічної бази, яка гарантує однозначність розуміння юридичних явищ, а також забезпечить якість нормативно-правового матеріалу. Важливим є необхідність переосмислення усталеного сприйняття щодо ознак адміністративного правопорушення. Оскільки вирішення проблеми понятійно-теоретичного аспекту адміністративного делікту неможливо без визначення категорійно-понятійного апарату. Особливу проблему в даному контексті становить визначення поняття суспільної шкідливості, її змісту та співвідношення з поняттям суспільної небезпеки.

Пошуку розуміння даних питань були присвячені в тій чи іншій мірі роботи таких вчених, як В. А. Бабиц, О. М. Бандурка, Д. Н. Бахрах, І. П. Голосніченко, Р. А. Калюжний, С. В. Ківалов, Л. В. Коваль, Т. О. Коломоець, В. К. Колпаков, А. Т. Комзюк, О. В. Кузьменко, В. І. Олефір, О. П. Рябченко, М. А. Самбор, М. М. Тищенко, В. К. Шкарупа тощо.

Відповідно до ст. 9 Кодексу України про адміністративні правопорушення (КУпАП) «адміністративним правопорушенням (проступком) визнається протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яку передбачено